

Korte mededelingen

Vespa crabro Linnaeus in de Kop van 't Land (gem. Dordrecht) (Hymenoptera: Vespidae)

Op 10 september 1989 kwamen, zeer kort na elkaar, acht werksters van de hoornaar, *Vespa crabro*, op het vanglakken in de grienden van de Kop van 't Land te Dubbeldam (gem. Dordrecht). Nog twee exemplaren volgden een week later op 17 september. Hoewel deze wesp vroeger in het gehele land werd gevonden, blijkt de soort thans zeer lokaal en relatief zeldzaam te zijn. In het westen is *V. crabro* overigens nooit algemeen geweest.

Een vermelding van de soort uit het Fluviaatiele Distrikt wordt gegeven door De Jong (1963, *Ent. Ber., Amst.* 23: 145-150). Te Nee-rijnen langs de Waal was de hoornaar in de jaren tot 1954 nog een vrij regelmatige verschijning; daarna heeft hij crabro niet meer gezien.

Maassen (1974, 1975, 1976, *Ent. Ber., Amst.* 34: 169-170; 35: 103-104; 36: 60) meldt o.a. 30 crabro's in de vlinderval te Posterholt (L.) en zo nu en dan exemplaren als ongewenste gast tijdens de lichtvangst te Odiliënberg (L.). Ook trof hij de wesp aan op gesmeerde bomen. Dat crabro's nachts actief kan zijn, wordt reeds door Oudemans (1900, *De Nederlandsche Insecten*: 793) naar voren gebracht. Wij citeren: „Eene, ook door mij zelf waargenomen bijzonderheid van deze soort is, dat ze des avonds

later en in de morgen vroeger vliegt dan andere wespen, wellicht in heldere nachten het werk in 't geheel niet onderbreekt.”

Een onderzoekje naar vermeldingen van de hoornaar in Entomologische Berichten vanaf 1980 geeft het volgende overzicht: Van Rossem et al. (1980, *Ent. Ber., Amst.* 40: 60-62) melden uit Buchten (L.) enige exemplaren van *Vespa crabro*. Het nest bevond zich in een woonhuis. Dit was de eerste melding van deze soort bij de Plantenziektenkundige Dienst sinds de vijftiger jaren!

Vestergaard (1981, *Ent. Ber., Amst.* 41: 113-116) geeft een overzicht van waarnemingen in Midden- en Zuid Limburg over 1979 en 1980.

Burger et al. (1984, *Ent. Ber., Amst.* 44: 145-150) melden een hoornaar te 's-Heerenberg (Gld.) op uitvloeiend sap van *Sorbus aucuparia* L. (Lijsterbes).

De Jonge (1986, *Ent. Ber., Amst.* 46: 159-162) tenslotte noemt drie meldingen van de soort in 1985: bij De Lutte (Ov.), in de nok van een boerderij te Overdinkel (Ov.) en te Nij-evene (Dr.).

Gezien het bovenstaande overzicht kan de waarneming van tien crabro's bij de Kop van 't Land opmerkelijk genoemd worden.

R. Vis en D. O. Visser, Natuurmuseum Rotterdam, Postbus 23452, 3001 KL Rotterdam.